

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ  
ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИTHEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS  
OF INCLUSIVE DEVELOPMENT OF ECONOMY OF UKRAINE

Широкого розголосу в останнє десятиліття набув термін «інклюзивний», а в економічному контексті – «інклюзивний розвиток» як на глобальному, так і на національному рівні. Значна увага у статті приділена можливим підходам до розроблення індикаторів інклюзивного зростання. Вказано на переваги індексу інклюзивного розвитку порівняно з традиційними інструментами емпіричного аналізу соціально-економічного становища країни, зокрема ВВП на душу населення, рівень безробіття, стан платіжного балансу тощо. Стаття присвячена ключовим теоретичним і методологічним засадам економічного розвитку та новітнім концепціям інклюзивного розвитку економік країн світу. Дослідження систематизує основні чинники інклюзивного економічного розвитку та визначає вплив на економіку України. У статті узагальнено теоретико-методологічні основи інклюзивного розвитку, визначено важливість і необхідність використання концепції інклюзивного розвитку для України; здійснено оцінку рівня та виявлено проблеми забезпечення інклюзивного розвитку, обґрунтовано напрями формування національної моделі інклюзивного зростання в Україні та перспективи щодо впровадження її у політику держави.

**Ключові слова:** методологія, інклюзивність, інклюзивний розвиток, економічне зростання, інклюзивне зростання, індекс інклюзивного розвитку, економіка України.

Широкою огласку в останнє десятиліття отримав термін «інклюзивний», а в економічному контексті – «інклюзивний розвиток» як на глобальному, так і на національному рівні. Значна увага у статті приділена можливим підходам до розроблення індикаторів інклюзивного зростання. Вказано на переваги індексу інклюзивного розвитку порівняно з традиційними інструментами емпіричного аналізу соціально-економічного становища країни, зокрема ВВП на душу населення, рівень безробіття, стан платіжного балансу тощо. Стаття присвячена ключовим теоретичним і методологічним засадам економічного розвитку та новітнім концепціям інклюзивного розвитку економік країн світу. Дослідження систематизує основні чинники інклюзивного економічного розвитку та визначає вплив на економіку України. У статті узагальнено теоретико-методологічні основи інклюзивного розвитку, визначено важливість і необхідність використання концепції інклюзивного розвитку для України; здійснено оцінку рівня та виявлено проблеми забезпечення інклюзивного розвитку, обґрунтовано напрями формування національної моделі інклюзивного зростання в Україні та перспективи щодо впровадження її у політику держави.

мическом контексте – «инклюзивное развитие» как на глобальном, так и на национальном уровне. Значительное внимание в статье уделено возможным подходам к разработке индикаторов инклюзивного роста. Указано на преимущества индекса инклюзивного развития по сравнению с традиционными инструментами эмпирического анализа социально-экономического положения страны, в частности ВВП на душу населения, уровень безработицы, состояние платежного баланса и тому подобное. Статья посвящена ключевым теоретическим и методологическим основам экономического развития и новейшим концепциям инклюзивного развития экономик стран мира. Исследование систематизирует основные факторы инклюзивного экономического развития и определяет влияние на экономику Украины. В статье обобщены теоретико-методологические основы инклюзивного развития, определены важность и необходимость использования концепции инклюзивного развития для Украины; осуществлена оценка уровня и выявлены проблемы обеспечения инклюзивного развития в Украине, обоснованы направления формирования национальной модели инклюзивного роста в Украине и перспективы по внедрению ее в политику государства.

**Ключевые слова:** методология, инклюзивность, инклюзивное развитие, экономический рост, инклюзивный рост, индекс инклюзивного развития, экономика Украины.

УДК 332.146.2(477)

Власенко Ю.Г.

к.е.н., доцент,  
доцент кафедри економічної теорії  
Національний університет біоресурсів  
і природокористування України

The widespread publicity of the last decade has become "inclusive", and in the economic context "inclusive development" both at the global and national levels. Considerable attention is paid to possible approaches to the development of indicators of inclusive growth. The advantages of the index of inclusive development in comparison with traditional tools of empirical analysis of the country's socio-economic situation, including GDP per capita, unemployment rate, balance of payments status, etc. are indicated. The article is devoted to the key theoretical and methodological principles of economic development and the latest concepts of inclusive development of the economies of the countries in the world. The article presents the analysis of economic policy of Ukraine regarding the implementation of the strategy of inclusive economic development, as well as the evaluation of the results of its implementation. The study systematizes the main factors of inclusive economic development and determines the impact on the Ukrainian economy. The article summarizes the theoretical and methodological foundations of inclusive development, identifies the importance and necessity of using the concept of inclusive development for Ukraine; an assessment of the level and identified the problems of ensuring inclusive development in Ukraine, grounded the directions of the formation of the national inclusive growth model in Ukraine and the prospects for its implementation in the state policy. The article focuses on the main idea of inclusiveness, the priority of which is development of human resources, achievement of full employment, professional development of employees, guarantee of social security and sustainable development. Attention is focused on the necessity and importance of the transition to inclusive development, which creates opportunities for all contingents of population and more fairly distributes in society the benefits of increased welfare both in monetary terms and in non-monetary terms. It is argued that the main supranational institutions that played a decisive role in defining the conceptual framework for promoting inclusive growth are OECD, World Bank, International Monetary Fund and World Economic Forum. The principal differences of inclusive growth from inclusive development is revealed as one of the components of the latter one, the main tool of which is "productive employment": particular attention is paid to poverty reduction, promotion of full and productive employment and strengthening social integration. The conceptual foundations, features, approaches and models of inclusive development are defined. The advantages and disadvantages of the world models of inclusive development are highlighted. The mechanism of the concept of inclusive growth is presented. The key aspects of inclusive growth include investment in human capital, job creation, structural transformation, progressive tax policies, social protection, non-discrimination, social integration and participation, and strong institutions. It is grounded the implementation of the inclusive development concept in practice of regulating employment through the promotion of active programs in the labor market, increasing the quality of employment, involving social partners, strengthening employment services, increasing the availability of vocational training in rural areas, improving labor market management and its functioning, etc.

**Key words:** methodology, inclusiveness, inclusive development, economic growth, inclusive growth, index of inclusive development, economy of Ukraine.

**Постановка проблеми.** Протягом останніх років розвиток світового господарства ґрунтується на такому типі економічного зростання, як інклюзивний розвиток. Цей світовий тренд набув гло-

бального поширення, охоплюючи усі сфери життєдіяльності людини. До прикладу, під призмою інклюзивності розглядають і освіту, й інновації, і соціально-економічний розвиток країн. Щорічно

у січні на Світовому Економічному Форумі в Давосі розглядають питання, які стосуються поліпшення стану світу шляхом залучення бізнесу, політичних, академічних та інших лідерів суспільства у формуванні глобальних, регіональних і галузевих повісток дня. Особливої гостроти набуває стрімке розшарування населення, соціально-економічна нерівність на глобальному та національному рівнях.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Фундаторами теоретичних засад інклюзивного розвитку здебільшого є закордонні вчені: Д. Аджемоглу, Д. Робінсон, Р. Райнер, Р. Рамос, Дж. Подест, З.М. Бедоса, С. Голандер та інші. Серед українських науковців можна виділити праці Т. Затонацької, С. Кожемякіної, І. Тараненко, Л. Федулової, А. Базилюка, О. Жулина, О. Прогнімак, О. Хоменко, І. Бобух.

**Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми.** Метою дослідження є розгляд теоретичних аспектів інклюзивного розвитку економіки, формулювання поняття індексу інклюзивного зростання та розвитку (IDI); визначення і аналіз основних переваг та недоліків застосування індексу інклюзивного розвитку як показника для статистичної та аналітичної оцінки рівня та темпів розвитку економіки, покращення соціального та інвестиційного клімату України, як передумова для визначення можливих шляхів усунення загроз сталому розвитку країни.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Сучасною наукою поняття методології (з грецьк. *tethodos* – шлях дослідження і *logos* – вчення) трактується як система найбільш загальних принципів, форм і методів наукового пізнання, головною особливістю якої є евристичний характер, тобто здатність забезпечити появу нових ідей у конкретних проблемних ситуаціях [1, с. 30]. Термін *інклюдія* походить від англійського *inclusion* – включення, входження, що може означати процес збільшення ступеня участі всіх громадян в соціумі, і насамперед тих, що мають труднощі у фізичному чи розумовому розвитку. Він передбачає розроблення і застосування таких конкретних рішень, які зможуть дозволити кожній людині рівноправно брати участь в академічному і суспільному житті. Поняття інклюдії близьке за значенням із поняттям інтеграції та протилежне до сегрегації. При інклюдії всі зацікавлені сторони повинні брати активну участь для отримання бажаного результату. Інклюдія – це процес реального включення осіб з інвалідністю в активне суспільне життя, вона однаковою мірою необхідна для всіх членів суспільства. Це тлумачення більше стосується освіти та освітнього процесу в суспільстві. Термін «*інклюдивний*» є похідним від інклюдії і в перекладі з англійського *inclusive* – «той, що включає в себе, або той, що містить».

Сучасне громадянське суспільство неможливе без активного залучення усіх членів у різні види

діяльності, поваги прав і свобод кожної окремої людини, забезпечення гарантій безпеки і рівноправності. Можна виділити такі типи соціально-економічного розвитку:

1. Сегрегація (лат. *segregatio* – відділення) – будується на поділі людей у суспільстві на категорії за ознакою відмінності соціальних статусів, що приводить до обмеження сфери життєдіяльності і взаємодії.

2. Інтеграція (лат. *integratio* – поповнення, відновлення) – передбачає пристосування членів суспільства до єдиної соціально-економічної системи.

3. Екстракція (лат. *extractum* – витяжка) – поділ суспільства на складові частини за допомогою створених умов, у яких вони розподіляються неоднаково.

4. Інклюдія (англ. *inclusion* – включення) – це процес збільшення ступеня участі всіх громадян у соціумі через доступ до можливостей і справедливий розподіл результатів праці [2, с. 20].

Економічна сутність самого поняття інклюзивності найбільш повно розглядається в роботах уже згаданих нами відомих сучасних економістів – Робінсона й Аджемоглу: *inclusive* – це залучення до процесу усіх, без відмінностей і обмежень [3]. На думку українських учених А.В. Базилюка та О.В. Жулина, інклюдія полягає в адаптації системи до потреб людини. «Концепція інклюзивного розвитку передбачає, що кожен суб'єкт економіки є важливим, унікальним, цінним для суспільства і має можливості, щоб задовольнити свої потреби» [2].

Проблема виведення національної економіки з кризи та забезпечення економічного зростання посідає центральне місце в сучасній дискусії провідних економістів світу. Такі національні інститути, як ОЕСР, ООН, Світовий банк, Міжнародний валютний фонд і Всесвітній економічний форум (ВЕФ), зіграли вирішальну роль у визначенні концептуальних питань щодо стимулювання інклюзивного зростання. Так, З. Дарвас і В. Вольф тлумачать інклюдивне зростання як економічне зростання, яке створює можливості для всіх шарів населення й більш справедливо розподіляє в суспільстві переваги від збільшеного добробуту як у грошовому, так і в негрошовому вираженні [4, с. 10]. У записці Світового банку 2009 року щодо інклюзивного зростання зазначено, що поняття соціального «включення» (від англ. «*inclusiveness*» – залучення, включення) категоріально охоплює справедливість, рівність можливостей, захист у ринкових і трудових трансформаціях, а також є важливим компонентом будь-якої стратегії зростання [5].

МВФ визначає інклюдивне зростання як підґрунтя швидкого і стійкого зменшення бідності, яке дає змогу людям сприяти економічному зростанню та отримати вигоду від нього [5, с. 2].

Стійке економічне зростання є найголовнішим цільовим орієнтиром економічної політики

багатьох країн світу. Одним із головних уроків сучасної світової фінансово-економічної кризи є той факт, що завдяки глобалізації і лібералізації відкриваються нові економічні можливості, які супроводжуються небезпечними ризиками, пов'язаними з нестійкістю потоків капіталу, зростанням боргової залежності, посиленням нерівності, зростанням бідності, нестабільністю фінансового сектора. У світовій економіці мають місце трансформаційні зміни, поява нових глобальних викликів, які приводять до перегляду ортодоксальних, чисто ринкових поглядів на пріоритети і стратегії розвитку. Новітньою концептуальною інновацією у сфері стратегії розвитку є поняття інклюзивного зростання [6]. При цьому концепція інклюзивного зростання заснована на тому, що добробут суспільства є багатовимірним поняттям, його рівень не повинен вимірюватися лише стійкими темпами зростання реального ВВП і матеріальних доходів населення. Емпіричними дослідженнями доведено, що навіть країни, які мають однаковий рівень середніх доходів населення, можуть істотно відрізнятися за показниками «залученості» і «якості життя», тобто можливості мати роботу, доступну освіту та медичні послуги, чисте повітря і питну воду, а також відповідний рівень соціального захисту та можливості участі кожної людини в житті суспільства. Таким чином, одного лише параметра «стійкості» для економічного зростання недостатньо: зростання повинне бути інклюзивним.

Оскільки термін «інклюзивність» є досить складним для вимірювання поняттям, нині є декілька підходів до багатовимірного визначення та оцінки інклюзивного зростання. Перший підхід заснований на визначенні результатів зростання: інклюзивне зростання – це стійке економічне зростання, основною метою якого є скорочення бідності і нерівності. Прихильниками цього підходу є експерти Світового банку і Міжнародного Валютного фонду [7]. З погляду цього підходу, якщо стабільно високі темпи економічного зростання країни не приводять до зниження рівня нерівності (критерій оцінки: позитивна динаміка коефіцієнта Джіні), скорочення бідності (критерій оцінки: скорочення рівня абсолютної і відносної бідності), то таке економічне зростання не може бути визначене як інклюзивне. Відповідно до цієї методики, оцінка економічної динаміки будується на основі побудови моделі кривої соціальної мобільності (Social mobility curve), основними детермінантами якої є: рівень доходів на душу населення; ступінь нерівності; рівень і якість розподілу доходів у країні [1].

Другий підхід заснований на концепції інклюзивного розвитку і визначає інклюзивне зростання як процес розширення залученості. Наприклад, у розумінні експертів ООН інклюзивне зростання повинно надавати людям рівні можливості для реалізації свого людського потенціалу незалежно

від соціально-економічних умов, статі, місця проживання та етнічного походження [8]. Слід зазначити, що експерти Азіатського банку розвитку (АБР) також є прихильниками більш широкого визначення інклюзивного зростання, що дає змогу не тільки виміряти результати розвитку, але й розробити відповідні заходи економічної політики щодо його забезпечення [9]. При цьому широке визначення інклюзивного зростання співзвучно основним постулатам концепції людського розвитку: люди є не просто засобом і інструментом прискорення економічного зростання, а основною рушійною метою розвитку.

Головними результатами інклюзивного зростання в широкому розумінні є найважливіші критерії людського розвитку: добробут, справедливість і розширення можливостей людини, її активна участь у виробництві і розподілі благ. Однією з найперших спроб розрахунку інклюзивного зростання, що включає саме ці критерії, є методика вимірювання індексу інклюзивного зростання [10].

ВЕФ пропонує власний показник, який отримав назву «індекс інклюзивного розвитку» (Inclusive Development Index). За останні п'ять років майже третина зі 103 країн, охоплених індексом ВЕФ, зазнали зниження своїх інклюзивних показників розвитку навіть за збільшення ВВП. З 29 країн із розвинутою економікою у вибірці всі, крім трьох, пережили економічне зростання за цей період, але більшість – 16 з 29 – зазначили, що їхні показники соціальної інтеграції погіршилися, згідно з ВЕФ. Нерівність у доходах зросла або залишилася стабільною в 20 з цих країн із розвинутою економікою, а рівень бідності збільшився в 17.

Індекс інклюзивного розвитку ґрунтується на 12 індикаторах, об'єднаних у три групи, які оцінюють рівень економічного розвитку краще, ніж індикатор зростання ВВП (табл. 1).

Три основні частини IDI – зростання і розвиток (у тому числі зростання ВВП, зайнятості, продуктивності праці, очікуваної тривалості життя); інклюзивність (медіанний дохід домогосподарств, рівень бідності та нерівності); справедливість між поколіннями і стійкість (рівень заощаджень, демографічного навантаження, державного боргу, забруднення навколишнього середовища).

Як зазначають експерти ВЕФ, індекс IDI відображає більш цілісну картину економічного розвитку, якщо мета цього розвитку полягає насамперед у сталому підвищенні рівня життя населення, а не у простому збільшенні виробництва товарів і послуг [11].

Уже другий рік ВЕФ публікує індекс інклюзивного розвитку, і Норвегія вдруге очолює список країн із розвинутою економікою, високо оцінивши всі показники, крім нерівності в багатстві. Серед розвинених країн за рівнем інклюзивності економічного зростання до провідної п'ятірки увійшли



Таблиця 1

**Показники, що використовуються під час розрахунку  
індексу інклюзивності економічного зростання**

| Група показників                            | Показник                                                        | Одиниці вимірювання                   |
|---------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|---------------------------------------|
| Ріст і розвиток                             | ВВП на душу населення                                           | долари США                            |
|                                             | Зайнятість                                                      | %                                     |
|                                             | Продуктивність праці                                            | долари США                            |
|                                             | Очікувана тривалість здорового життя                            | роки                                  |
| Інклюзивність                               | Медіанний дохід домогосподарства                                | долари США за день                    |
|                                             | Коефіцієнт Джині – розшарування суспільства за доходами         | від 0 до 100                          |
|                                             | Рівень бідності                                                 | %                                     |
|                                             | Коефіцієнт Джині – розшарування суспільства за рівнем добробуту | Від 0 до 100                          |
| Наслідкування поколінь та сталість розвитку | Скориговані чисті заощадження                                   | % (від валового національного доходу) |
|                                             | Інтенсивність парникового забруднення на одиницю ВВП            | кг / долар США                        |
|                                             | Державний борг                                                  | % (від ВВП)                           |
|                                             | Коефіцієнт демографічного навантаження                          | %                                     |

Джерело: [11]

Норвегія, Ісландія, Люксембург, Швейцарія і Данія. Україна посіла 49-те місце серед 74 країн, що розвиваються, відповідно до індексу інклюзивності економічного розвитку, який оцінює ступінь поширеності позитивних ефектів економічного зростання на всі верстви населення. Згідно з дослідженням, інклюзивність економічного розвитку в Україні за останні 5 років знизилася на 6,8%. Відповідно до дослідження провідних 5 країн, що розвиваються, за критеріями інклюзивності економічного зростання увійшли Литва, Угорщина, Азербайджан, Латвія і Польща.

У своїх наукових дослідженнях Р. Райнер та Р. Рамос [12] запропонували власну методику розрахунку індексу інклюзивного зростання, в основі якої є складова оцінка основних компонентів інклюзивного зростання, а саме: (1) прогрес країни у досягненні економічного зростання, продуктивної зайнятості, економічної інфраструктури; (2) прогрес у скороченні бідності і нерівності, а також гендерна рівність; (3) людські можливості; (4) соціальний захист (табл. 2). Максимальне значення індексу інклюзивного зростання – 10 балів, при цьому значення індексу інклюзивного зростання від 1 до 3 розглядається як незадовільний прогрес інклюзивного зростання, значення від 4 до 7 балів – як задовільний прогрес, значення від 8 до 10 як найвищий прогрес інклюзивного зростання.

Зазначена методика розрахунку індексу інклюзивного зростання має свою послідовність, а саме: по-перше, визначається оцінка кожного субкомпонента як певна сума білів (від 0 до 10) залежно від досягнень країни і рівня відповідних показників; по-друге, розраховується середньозважене значення кожного субкомпонента інтегрального індексу на основі визначеної частки вагомості;

по-третє, підсумовуючи середньозважені значення субкомпонентів, визначаємо загальне значення індексу інклюзивного зростання. Загалом

розрахунок індексу складається із системи, яка налічує 29 показників.

На відміну від системи показників оцінки інклюзивного зростання, яка була запропонована на ВЕФ, методика Р. Райнера та Р. Рамоса має важливу прикладну цінність, оскільки дає можливість повною мірою визначити відповідність динаміки економічного зростання пріоритетам інклюзивного розвитку. Проте, на нашу думку, є необхідність удосконалення та уніфікації методології розрахунку індексу інклюзивного зростання для розвинутих країн та країн, що розвиваються.

**Висновки з проведеного дослідження.** Отже, ключовими моментами інклюзивного зростання є стратегічно важливі цілі не лише збільшення доходу (або ВВП), а всебічного розвитку людського капіталу, скорочення нерівності і бідності, активізації участі в суспільно-продуктивній діяльності, отримання соціальної вигоди широкими верствами населення (особливо дітьми, жінками, людьми похилого віку), дбайливе використання природних ресурсів і захист навколишнього середовища. Інклюзивне зростання економіки є передумовою гуманного розвитку суспільства, бо основою його є економіка максимальної зайнятості і взаємодії усіх суб'єктів. Сучасне громадянське суспільство неможливе без активного залучення всіх членів у різні види діяльності, поваги прав і свобод кожної окремої людини, забезпечення гарантій безпеки і рівноправності. Водночас реалізація концепції інклюзивного розвитку передбачає вимірювання його рівня в країні, аби виявити стримувальні фактори та обмеження, що перешкоджають досягненню стратегічної цілі – інклюзивному економічному розвитку економіки. Це також є вкрай важливим у контексті формування майбутніх стратегічних пріоритетів реформування, вибору державної політики та інструментів, що акцентуватимуть увагу на тих аспектах, які стануть пріоритетними напрямками

## Складові компоненти оцінки індексу інклюзивного зростання

| Компонент № 1. Економічне зростання, продуктивна зайнятість та економічна інфраструктура (50%)*            |                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                       |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Економічне зростання (25%)                                                                                 |                                                                                                                                                | Реальний темп зростання ВВП на душу населення<br>Частка промисловості, послуг і сільського господарства в загальній доданій вартості                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                       |
| Продуктивна зайнятість (15%)                                                                               |                                                                                                                                                | Частка зайнятих у промисловості<br>Частка зайнятих у оброблювальній промисловості                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                       |
|                                                                                                            |                                                                                                                                                | Частка самозайнятих працівників та осіб, формально зайнятих в сімейному бізнесі, у загальній зайнятості<br>Додатковий індикатор (частка зайнятих, що мають дохід менше 2,5 дол. США на день за ПКС) |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                       |
|                                                                                                            |                                                                                                                                                | Доступ до економічної інфраструктури (10%)                                                                                                                                                          | Частка населення, яка має доступ до електроенергії<br>Кількість абонентів мобільного зв'язку на 100 чоловік                                                                                                                                                                |                                                                                                                       |
| Компонент № 2. Бідність за доходом і загальна рівність (25%)                                               |                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                       |
| Показники бідності (10%)                                                                                   |                                                                                                                                                | Частка населення, що живе нижче національної межі бідності<br>Частка населення, що живе нижче ніж 2,5 дол. США в день по ПКС                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                       |
|                                                                                                            |                                                                                                                                                | Показ-ники нерівно-сті (10%)                                                                                                                                                                        | верти-кальні                                                                                                                                                                                                                                                               | Коефіцієнт Джині<br>Частка доходів найбідніших 60% населення                                                          |
| горизон-тальні                                                                                             | Розрив у доходах або витратах між сільським і міським населенням<br>Розрив у доходах або витратах по регіонах або серед основних етнічних груп |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                       |
|                                                                                                            | Гендерна нерівність (5%)                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                     | Співвідношення грамотних жінок і чоловіків у віці 15 - 24 років<br>Співвідношення дівчаток та хлопчиків в системі середньої освіти<br>Відсоток пологів, прийнятих кваліфікованим медичним персоналом<br>Частка жінок, зайнятих не сільськогосподарською оплачуваною працею |                                                                                                                       |
| Компонент № 3. Людські можливості (15%)                                                                    |                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                       |
| Здоров'я і харчування (5%)                                                                                 |                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                     | Рівень смертності у віці до 5 років<br>Рівень смертності у віці до 40 років<br>Відсоток осіб у віці до 5 років, які мають нестачу ваги                                                                                                                                     |                                                                                                                       |
|                                                                                                            |                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                     | Освіта (5%)                                                                                                                                                                                                                                                                | Чистий коефіцієнт охоплення початковою освітою<br>Чистий коефіцієнт охоплення середньою освітою                       |
|                                                                                                            |                                                                                                                                                | Можливість доступ до води і санітарії (5%)                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                            | Частка населення, що має доступ до чистої питної води<br>Частка населення, що має доступ до адекватних умов санітарії |
| Компонент № 4. Соціальний захист (10%)                                                                     |                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                       |
| Частка загальних видатків за програмами соціального захисту у ВВП                                          |                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                       |
| Кількість одержувачів програм соціального захисту до усього населення                                      |                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                       |
| Кількість одержувачів соціальної допомоги, які є бідними, до загальної чисельності бідного населення       |                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                       |
| Рівень видатків на соціальний захист, що виділяються на кожного бідного, до рівня доходів по межі бідності |                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                       |

\* відсоткова частка, яка призначається кожному компоненту інклюзивного зростання

Джерело: складено автором за [12]

стійкого та інклюзивного зростання. Використання концепції інклюзивного розвитку повинно бути націлено на підвищення економічної конкурентоспроможності за рахунок підвищення продуктивності праці і збільшення обсягу виробництва продукції з доданою вартістю, забезпечення економічного динамізму і невразливості економіки перед зовнішніми потрясіннями; забезпечення загальних соціальних та економічних благ і можливості для працевлаштування, системи соціального захисту та права вести продуктивне життя шляхом інвестування в людський і соціальний капітал; підвищення соціальної безпеки та якості послуг для всіх верств суспільства.

## БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Мельник І.М. Словник педагогічних термінів : навчально-методичний посібник. Луцьк, 2010. 168 с.

2. Базилюк А.В. Інклюзивне зростання як основа соціально-економічного розвитку. А.В. Базилюк, О.В. Жулин. *Економіка та управління на транспорті*. 2015. №1. С. 19-29. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut\\_2015\\_1\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut_2015_1_5) (дата звернення: 12.03.2019).

3. Acemoglu, Daron. Why nations fail: the origins of power, prosperity, and poverty. Daron Acemoglu, James A. Robinson. New York Crown Publishing Group. 2012. 544 p.

4. Darvas Zsolt. An anatomy of inclusive growth in Europe [Electronic resource]. Zsolt Darvas, Guntram B. Wolf. Bruegel. 2016. 106 p. URL: [http://bruegel.org/wpcontent/uploads/2016/10/BP-26-26\\_10\\_16-final-web.pdf](http://bruegel.org/wpcontent/uploads/2016/10/BP-26-26_10_16-final-web.pdf) (дата звернення: 12.03.2019).

5. Landchovichina E. What is Inclusive Growth? E. Landchovichina, S. Lundstrom, L. Garrido. The World Bank, 10 February, 2009. 16 p. URL: [https://siteresources.worldbank.org/INTDEBTDEPT/Resources/468980-1218567884549/What Is Inclusive Growth 20081230.pdf](https://siteresources.worldbank.org/INTDEBTDEPT/Resources/468980-1218567884549/What%20Is%20Inclusive%20Growth%20081230.pdf) (дата звернення: 15.03.2019).

6. A. de Haan. Inclusive Growth: More than Safety Nets. A. de Haan, S. Thorat. International Development Research Centre, Ottawa. Jawaharlal Nehru University, New Delhi. SIG working paper. 2013. 16 p.

7. Anand, R. Inclusive Growth Revisited: Measurement and Determinants. R. Anand, S. Mishra, Sh. J. Peiris. World bank. 2013. URL: [www.worldbank.org/economicpremise](http://www.worldbank.org/economicpremise) (дата звернення: 15.03.2019).

8. Ranieri, R. After All, What is Inclusive Growth? R. Ranieri, R. A. Ramos. International Policy Centre for Inclusive Growth (IPC-IG). March, 2013.

9. Asian Development Bank. Strategy 2020: The Long-Term Strategic Framework of the Asian Development Bank 2008–2020. Mandaluyong City, Phil.: Asian Development Bank, 2008.

10. Terry McKinley. Inclusive Growth Criteria and Indicators: An Inclusive Growth Index for Diagnosis of Country Progress. ADB Sustainable Development Working Paper Series. No. 14, June 2010

11. [http://www3.weforum.org/docs/WEF\\_Forum\\_IncGrwth\\_2018.pdf](http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf) (дата звернення: 18.03.2019).

12. Ranieri, R. INCLUSIVE GROWTH: BUILDING UP A CONCEPT R. Ranieri, R.A. Ramos. Working Paper number 104 March, 2013.

#### REFERENCES:

1. Melnik I.M. (2010) Slovník pedagogických terminů: náčelní-metodický příloha [Dictionary of pedagogical terms: educational and methodical manual.] Lytsk, p. 168. (in Ukrainian)

2. Bazylyuk A.V., Zhylin O.V. (2015) Inclusive growth as a basis for socio-economic development. *Economy and management in transport*, no.1, pp. 19-29. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut\\_2015\\_1\\_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/eut_2015_1_5) (date of treatment: 12.03.2019).

3. Acemoglu, Daron. Why nations fail: the origins of power, prosperity, and poverty. Daron Acemoglu, James

A. Robinson. New York Crown Publishing Group. 2012. 544 p.

4. Darvas Zsolt. An anatomy of inclusive growth in Europe [Electronic resource]. Zsolt Darvas, Guntram B. Wolf. Bruegel. 2016. 106 p. URL: [http://bruegel.org/wpcontent/uploads/2016/10/BP-26-26\\_10\\_16-final-web.pdf](http://bruegel.org/wpcontent/uploads/2016/10/BP-26-26_10_16-final-web.pdf) (дата звернення: 12.03.2019).

5. Landchovichina E. What is Inclusive Growth? E. Landchovichina, S. Lundstrom, L. Garrido. The World Bank, 10 February, 2009. 16 p. URL: [https://siteresources.worldbank.org/INTDEBTDEPT/Resources/468980-1218567884549/What Is Inclusive Growth 20081230.pdf](https://siteresources.worldbank.org/INTDEBTDEPT/Resources/468980-1218567884549/What%20Is%20Inclusive%20Growth%20201230.pdf) (дата звернення: 15.03.2019).

6. A. de Haan. Inclusive Growth: More than Safety Nets. A. de Haan, S. Thorat. International Development Research Centre, Ottawa. Jawaharlal Nehru University, New Delhi. SIG working paper. 2013. 16 p.

7. Anand, R. Inclusive Growth Revisited: Measurement and Determinants. R. Anand, S. Mishra, Sh. J. Peiris. World bank. 2013. URL: [www.worldbank.org/economicpremise](http://www.worldbank.org/economicpremise) (дата звернення: 15.03.2019).

8. Ranieri, R. After All, What is Inclusive Growth? R. Ranieri, R. A. Ramos. International Policy Centre for Inclusive Growth (IPC-IG). March, 2013.

9. Asian Development Bank. Strategy 2020: The Long-Term Strategic Framework of the Asian Development Bank 2008–2020. Mandaluyong City, Phil.: Asian Development Bank, 2008.

10. Terry McKinley. Inclusive Growth Criteria and Indicators: An Inclusive Growth Index for Diagnosis of Country Progress. ADB Sustainable Development Working Paper Series. No. 14, June 2010

11. [http://www3.weforum.org/docs/WEF\\_Forum\\_IncGrwth\\_2018.pdf](http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf) (date of treatment: 18.03.2019).

12. Ranieri, R. INCLUSIVE GROWTH: BUILDING UP A CONCEPT R. Ranieri, R. A. Ramos. Working Paper number 104 March, 2013.

## THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS OF INCLUSIVE DEVELOPMENT OF ECONOMY OF UKRAINE

**The purpose of the article.** The purpose of the study is to consider theoretical and methodological aspects of inclusive economic development, the formulation of the concept of inclusive growth and development index (IDI); definition and analysis of the main advantages and disadvantages of using the index of inclusive development as an indicator for statistical and analytical assessment of the level and pace of economic development, improvement of the social and investment climate of Ukraine as a prerequisite for identifying possible ways to eliminate threats to sustainable development of the country.

**Methodology.** On the basis of the analysis of scientific theoretical approaches to the interpretation of the essence of inclusive development and international methods of estimating and calculating the index of inclusive development, we have applied a systematic approach using monographic, macroeconomic, economic and mathematical, statistical methods of studying this problem.

**Results.** National institutions such as the OECD, the UN, the World Bank, the International Monetary Fund and the World Economic Forum (WEF) have played a decisive role in defining conceptual issues in promoting inclusive growth. Each of the organizations has proposed its own approach to the assessment and calculation of the Inclusive Development Index and its indicators. On the basis of international and domestic methods for assessing the inclusive nature of economic development, a comprehensive analysis of the calculation of the inclusive development index for Ukraine is proposed, taking into account social, economic, environmental and mental peculiarities. A position has been formed regarding the appropriateness of using the index of inclusive development index in international statistics.

**Practical implications.** In accordance with the IMF's methodology for calculating the index of inclusiveness of the country, the assessment of economic dynamics is based on the construction of the social mobility curve model, the main determinants of which are: income per capita; the degree of inequality; the level and quality of income distribution in the country.

According to the methodology offered by the World Economic Forum, IDI is of practical importance for the calculation of such indicators - growth and development (including GDP growth, employment, productivity, life expectancy); inclusiveness (median income of households, poverty and inequality); equity between generations and sustainability (level of savings, demographic burden, public debt, environmental pollution).

**Value/originality.** The key points of inclusive growth are strategically important goals not only to increase income (or GDP), but to fully develop human capital, reduce inequality and poverty, increase participation in socially productive activities, and receive social benefits for the general population (especially children, women, elderly people), the careful use of natural resources and the protection of the environment. The inclusive growth of the economy is a prerequisite for the humane development of society, because its basis is the economy of maximum employment and interaction of all subjects. Modern civil society is impossible without the active involvement of all members in various activities, respect for the rights and freedoms of each individual, the provision of guarantees of security and equality. At the same time, the implementation of the concept of inclusive development involves measuring its level in the country in order to identify restraint factors and constraints that impede the achievement of the strategic goal of inclusive economic development of the economy.